

Handläggare: Tuula Kipinoinen Ericsson
Telefon: 08-508 22023

Till Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2013-04-18

Underlag för budget 2014 med inriktning 2015 och 2016 Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Förvaltningens förslag till beslut

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens förslag till underlag till budget för 2014 och inriktning för 2015 och 2016.
2. Nämnden överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektör

Lars Wennberg
avdelningschef

Sammanfattning

Förvaltningens förslag utgår från stadens övergripande inriktningsmål och Vision 2030. Utvecklingen av ekonomin, tillgången på arbetskraft samt medborgarnas efterfrågan på de tjänster som stadsdelsnämnden tillhandahåller är de viktigaste faktorerna för utvecklingen av verksamheterna.

Kostnadsökningarna för planperioden beräknas överstiga kommunfullmäktiges plan med ca 40 mnkr per år för bland annat lönekostnadsökningar och övriga kostnadsökningar. Kostnaderna för de nya förskolelokalerna i samband med den stora utbyggnaden blir betydligt högre än befintliga lokaler. Även kapitalkostnaderna beräknas öka genom ökade investeringsutgifter för inventarier med mera. Möjligheterna att täcka kostnadsökningarna genom överskott inom främst förskoleverksamheten bedöms inte längre kunna ske bland annat på grund av kostnadsökningar med anledning av den omfattande utbyggnaden. Det finns också en osäkerhet om konjunkturläget och utvecklingen av kostnaderna för ekonomiskt bistånd. Kostnadsökningarna medför krav på effektiviseringar inom samtliga verksamheter. Arbetet inriktas på fortsatt minskning av sjukfrånvaron, effektivisering av administration och lokalutnyttjande samt att strikt följa lagar och stadens riktlinjer för olika biståndsbeslut.

I Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde, liksom i staden, fortsätter antalet äldre över 80 år att minska under planperioden. Totalt sett ökar dock antalet äldre över 65 år. På sikt, omkring år 2018 ökar även antalet äldre över 80 år.

Prognosen visar på ett fortsatt minskat behov av vård- och omsorgsboende under planperioden. Behovet av servicehusboende minskar också till förmån för seniorboende och trygghetsboende medan behovet av hemtjänst tenderar att öka.

Förebyggande insatser, samverkan med landstinget och en alltmer utvecklad hemtjänst, som kan tillgodose varje brukares individuella och specifika behov minskar också efterfrågan av servicehusboende. Genom den stora nyproduktionen av bostäder med hög tillgänglighet beräknas antalet personer med insatser enligt LSS och LASS öka under perioden. En inflyttning av personer med framför allt fysisk funktionsnedsättning beräknas ske. Förvaltningen planerar även för nya gruppboendestäder i nybyggnationen. En ökning av antalet personer som behöver ekonomiskt bistånd kan dock ske omkring år 2015 när utbyggnaden av Västertorps hotellhem beräknas vara klar.

Satsningen på egenregistöd till utsatta barn och ungdomar samt egen öppenvård och egna stödboenden fortsätter liksom samarbetet med andra myndigheter, bland annat avseende brukare som har insatser genom socialpsykiatri.

Tvärtemot tidigare prognoser om minskat behov av ekonomiskt bistånd har antalet bidragshushåll i stadsdelsområdet varit tämligen konstant med ca 500 per månad under de senaste fem åren. Inflyttningen till området har varit hög. Samtidigt har andelen bidragstagare av befolkningen minskat och är nu bland de lägsta i staden. Denna utveckling förväntas fortsätta eftersom det som byggs i området huvudsakligen är bostadsrätter och hyresrätter med boendekostnader som personer med svag ekonomi inte klarar.

För att kunna uppfylla målen för verksamheterna inom av kommunfullmäktige beslutad ekonomisk plan krävs besparings- och effektiviseringsåtgärder om ca 40 mnkr per år under planperioden.

Bakgrund

Enligt kommunallagen ska kommunens budget innehålla en plan för ekonomin för en period av tre år. Budgetåret ska alltid utgöra periodens första år.

Långsiktigheten i stadens planering ska förstärkas genom att nämndernas analys av utvecklingen även för år två och tre ska ha större tyngd. Planeringen ska baseras på stadens Vision 2030. Av nämndens underlag ska framgå vilka frågor som påverkar verksamhetens utveckling och ekonomi under perioden.

Utgångspunkt ska vara analyser av förändringar i omvärlden samt analyser av den egna verksamheten med utgångspunkt från bland annat årsredovisningen. Större avvikelser eller förändringar jämfört med gällande plan för åren 2014 och 2015 ska analyseras och kommenteras. En av flera viktiga frågor med bäring på många verksamheter i staden är utvecklingen av barnafödande och inflyttning.

Nämndernas underlag ska under respektive relevant inriktningsmål redovisa en övergripande och sammanfattande analys av verksamheten de kommande åren.

Underlaget ska beskriva trender, utvecklingstendenser, strukturella frågor och demografiska förändringar, effekterna av dessa samt eventuella åtgärder. Underlag för budget 2014 med inriktning 2015 och 2016 upprättas i ILS-webb.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom samtliga avdelningar och sammanställts inom administrativa avdelningen. Ärendet behandlas i förvaltningsgruppen den 9 april.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Bilagor

1. Stadsledningskontorets blanketter förv. underlag 2014 sdn22
2. Protokollsutdrag nämnd 2013-04-18
3. Protokollsutdrag förvaltningsgrupp 2013-04-09

I. Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Här redovisas nämndens strategiska satsningar under respektive inriktningsmål.

I.1 Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök

- Stadsdelsnämnden fortsätter att bidra till en effektiv planprocess.
- Det ökade behovet av verksamhetslokaler behöver tillgodoses.
- Arbetet fortsätter för en ökad trygghet och tillgänglighet i stadsdelen.
- Fortsatt fokus på städning av parker för att skapa attraktivare och tryggare parkmiljöer i stadsdelsområdet.
- Utveckling av miljöarbetet med fokus på matavfall fortsätter.
- Arbetet för ökad tillgänglighet anpassas utifrån stadens nya program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning.
- Fortsatt utveckling och upprustning av parker för att möta kommande behov i ett snabbt växande stadsdelsområde.
- Fortsatt utveckling av Telefonplan och näringslivskontakter i enlighet med Vision Söderort.

I.2 Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras

Förskolan

- Fortsatt utbyggnad av nya och upprustning av äldre förskolor för att klara efterfrågan på förskoleplatser.
- Rekrytera nya medarbetare med rätt kompetens och engagemang
- Likvärdig kvalitet och likabehandling präglar förskolans arbete
- Digital teknik utvecklas och ger stöd för förbättrad kommunikation, dokumentation och grund för modernt lärande.
- Utvecklad information och kommunikation med brukarna för att möta behov och efterfrågan
- Kompetensutveckla medarbetare och chefer för att möta morgondagens förskola.
- Kvalitetsarbete en grund för verksamhetsutveckling
- Översyn av befintliga öppna förskolor och parklekar för bästa möjliga samordning och nyttjande av befintliga resurser.
- Attraktiva förskolor genom delaktig personal med hög kompetens som driver utveckling på vetenskaplig och beprövad grund, vilket i sin tur lockar utbildade och engagerade nya medarbetare.

Insatser inom individ- och familjeomsorg, inklusive socialpsykiatri

- Personer som ansöker om ekonomiskt bistånd ska stöttas i att hitta annan försörjning.
- Tidiga insatser på hemmaplan till barn och ungdomar ska prioriteras.

- Öppenvårdsinsatser och stödboende i egen regi ska prioriteras för vuxna med missbruksproblem.
- Samarbetet med landstinget ska utvecklas i syfte att förbättra insatserna för personer med samsjuklighet.
- Arbetet med att hjälpa personer inom socialpsykiatrin till praktikplatser ska utvecklas.
- Barnperspektivet i vuxenärenden ska utvecklas.
- Uppföljningarna på individ- och verksamhetsnivå ska utvecklas.

Insatser för personer med funktionsnedsättning

- Antalet bostäder för personer med funktionsnedsättning ska öka.
- Arbetet med att hjälpa personer med funktionsnedsättning till praktikplatser och arbete ska fortsätta utvecklas.
- Barnperspektivet i vuxenärenden ska utvecklas.
- Metoderna för bemötande och information i ärenden som gäller personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning ska förbättras.
- Uppföljningarna på individ- och verksamhetsnivå ska utvecklas.

Äldreomsorg

- Biståndshandläggningen ska vara rättssäker och av hög kvalitet.
- Individuppföljningen ska säkerställa att den enskilde får sina insatser utförda enligt beslut och genomförandeplanen.
- Äldre ska kunna göra aktiva val genom en tillgänglig och tydlig information om verksamhetens utförare.
- De äldre i stadsdelen ska erbjudas förebyggande insatser såsom Seniorhälsan, fixartjänster och dagsutflykter.
- Anhöriga och närstående ska erbjudas ett individuellt anpassat och flexibelt stöd.
- Samverkan mellan kommun och landsting utifrån projektet Bättre-Samverkan Bättre-Liv, som riktar sig till de mest sjuka äldre som bor hemma, ska fortsätta efter projektiden.
- Verksamhetsuppföljningen av såväl verksamheter i egen regi, som på entreprenad och inom valfrihetsmodellerna ska utvecklas.
- Samverkan i regionen för planering och anpassning av boendeformer för äldre ska fortgå.
- Samverkan i regionen för ett effektivt samutnyttjande av funktioner och tjänster, såsom MAS, MAR, heminstruktörer, anhörigkonsulent och fixartjänsten ska fortgå och utvecklas vid behov.

1.3 Stadens verksamheter är kostnadseffektiva

- Administration och lokalutnyttjande ska fortsätta effektiviseras.
- Upphandlingar ska genomföras enligt aktivitetsplanen.

- Stimulera personalövertagande på marknadsmässiga villkor och skapa en kontinuerlig effektivisering av verksamheterna.
- Öka avtalstroheten i nämndens verksamheter genom fortsatt arbete med att följa upp inköpsprocessen och informationsinsatser.
- E-tjänster och projekt ska fortsätta att utvecklas för en effektivare service.
- Säkerhetsarbetet och den interna kontrollen ska fortsätta att utvecklas med utgångspunkt från risk- och väsentlighetsanalysen samt risk- och sårbarhetsanalys.
- Bidra till kunskap, engagemang och samsyn om Vision 2030 och Vision Söderort.
- Sjukfrånvaron ska sänkas genom aktiv rehabilitering och andra insatser som det förebyggande arbetsmiljöarbetet.

2. Nämndens verksamhetsområde

Visionen beskriver hur Stockholm ska utvecklas till 2030 och bli än mer attraktiv för såväl den enskilda människan som för företag och organisationer. År 2030 beräknas Stockholms stad ha över en miljon invånare och Stockholm–Mälarenregionen ca 3,5 miljoner invånare. En stor del av befolkningsökningen sker i Hägersten-Liljeholmen. Det ställer krav på att utveckla bostäder, infrastruktur, företagsklimat, skola, och omsorg i en långsiktigt hållbar miljö. Det är viktigt att arbetet fortsätter med att göra Vision 2030 känd hos alla medarbetare och vad visionen innebär för verksamheten och det egna arbetet.

Prognos över befolkningsutvecklingen i stadsdelen under planperioden.

	2012	2013	2014	2015	2016
0 år	1546	1601	1607	1594	1568
1-5 år	5786	6354	6603	6718	6761
6-15 år	6340	7086	7615	8151	8647
16-64 år	55496	57373	58411	59111	59772
65-79 år	6554	7071	7452	7824	8226
80- år	3104	3038	2980	2926	2893
Summa	78826	82523	84668	86324	87868

2.1 Förskoleverksamhet

Enligt befolkningsprognosen beräknas antalet barn boende inom Hägersten-Liljeholmen i åldrarna 1-5 år öka från 6 354 barn år 2013, till 6 603 år 2014, till 6 718 barn år 2015 och till 6 761 barn år 2016.

Förskola inom garantitid

Drygt 90 procent av barnen i åldrarna 1-5 år är inskrivna i kommunala och privata förskolor. Stadsdelsförvaltningen följer kontinuerligt upp tidplaner och volym för planerade och beslutade bostadsprojekt. Ett antal projekt är mycket osäkra, lämpligheten för dessa projekt måste utredas pedagogiskt, tekniskt och ekonomiskt. Detaljplanearbeten pågår och tidsbegränsade och permanenta

bygglov måste godkännas. Utöver svårigheterna att planera för nya förskolor, behöver stadsdelsförvaltningen löpande ersätta de förskoleplatser som idag finns i paviljonger med tidsbegränsade tillfälliga bygglov.

Rekrytera och behålla kompetent personal

Att rekrytera och behålla utbildad och kompetent personal är en stor utmaning för förskolan då det råder brist på förskollärare samtidigt som budgeten ska balansera högre hyror, ny teknik, fortbildning och attraktiva löner.

Attraktiva arbetsplatser

Ett sätt att behålla och locka ny personal är att erbjuda attraktiva arbetsplatser där personalen känner sig delaktig och kan få utvecklas i sitt arbete. Det finns en nyfikenhet kring utvecklingsfrågor på förskolor.

Kvalitet

Nämnden fortsätter arbetet med att utveckla kvalitet med hjälp av tydliga mål och kompetensutveckling. Målen har fokus på vad brukarna ska erbjudas, vad barn får lära sig, får erfarenhet av och utvecklar ett kunnande om. Att utveckla kvalitetsmätt och metoder för utvärdering som relaterar till förskolans mål och uppdrag fortgår. Arbetet för att ytterligare höja kvaliteten i förskoleverksamheten fortsätter utifrån de utvecklingsområden som har identifierats i till exempel inspektionsrapporter och kvalitetsredovisningar.

Likvärdighet

Likvärdighet och likabehandling är mål som avspeglas i verksamheten och som utmanar. Det finns variationer mellan förskolornas förutsättningar och resultat. Insatser behövs för att öka likvärdigheten mellan förskolorna.

Lärande och kommunikation med stöd av IT en ständigt och snabb utveckling sker inom området.

PIM – praktisk IT- och mediekompetens är och har varit en satsning för att utbilda förskolans pedagogiska personal. Syftet är att höja personalens kompetens och därmed stödja och utveckla det pedagogiska arbetet och kommunikationen kring det pedagogiska arbetet. Utbildningssatsningen har medfört att nya kompetenser och möjligheter, men visar också att förskolornas nuvarande IT utrustning inte är tillräcklig. Ett annat utvecklingsprojekt är Förskoleportalen, en e-tjänst som ger nya möjligheter till kommunikation mellan föräldrar, förskola och förvaltning. Utvecklingen av tekniska hjälpmedel och pedagogiska redskap har gått snabbare än det varit möjligt att förutse. Kostnader för IT tar en allt större andel av förskoleverksamhetens budget vilket inte alltid kan kompenseras med rationaliseringar. Ett utökad användande av IT höjer kvaliteten i verksamheten.

2.2 Verksamhet för barn och unga

Budgeten är fördelad mellan individ- och familjeomsorg, förskoleverksamhet samt kultur- och föreningsverksamhet.

I stadsdelsområdet finns fritidsverksamheter för barn och unga i form av ett ungdomscafé som drivs av stadsdelsförvaltningen samt tre parklekar och fyra ungdomsgårdar som drivs på entreprenad av privata aktörer. Förvaltningen avser att göra en översyn av fritidsverksamheterna för att se om de motsvarar de behov som finns i området efter de förändringar som skett i befolkning och vanor under de senaste åren.

En av ungdomsgårdarna bedriver fritidsverksamhet för unga med neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning. Förvaltningen ska i samverkan med entreprenörerna och Fritid för alla undersöka hur ungdomar med funktionsnedsättning kan integreras i ordinarie verksamhet på ungdomsgårdarna och om ytterligare fritidsverksamheter behövs för barn och unga med funktionsnedsättning.

2.3 Kultur och föreningsverksamhet

Antalet kolloplatser planeras i samma omfattning som tidigare. Även omfattningen av föreningsbidragen och arrangörsstödet beräknas bli oförändrad.

2.4 Äldreomsorg

Äldreomsorgen är inriktad på att ge äldre stöd och insatser av god kvalitet, så att de kan leva och bo självständigt så länge som möjligt i sin hemmiljö.

Äldreomsorgen ska vara modern, flexibel och kunna möta de äldres och anhörigas behov och önskemål. Utgångspunkten är Vision 2030 om ett aktivt, värdigt och tryggt åldrande. Målet är hög kvalitet, valfrihet och nöjda äldre.

Befolkningsutveckling

	2012	2013	2014	2015	2016
65-	9658	10109	10432	10750	11119
65-79 år	6554	7071	7452	7824	8226
80- år	3104	3038	2980	2926	2893
85- år	1859	1810	1770	1710	1660

Vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg

År	2012	2013	2014	2015	2016
Totalt	548	540	540	530	530
80- år	448	440	430	420	410
85- år	371	360	360	350	340

Prognos SWECO, faktiska uppgifter 2012.

Verksamhetsutveckling

I Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde, liksom i staden, fortsätter antalet äldre över 80 år att minska under planperioden. Totalt sett ökar dock antalet äldre över 65 år. På sikt, omkring år 2018 ökar även antalet äldre över 80 år.

Prognosen visar på ett fortsatt minskat behov av vård- och omsorgsboende under planperioden. Behovet av servicehusboende minskar också till förmån för seniorboende och trygghetsboende medan behovet av hemtjänst tenderar att öka.

Boendeplanering

Äldreboendeplaneringen är en viktig fråga och tillsammans med stadsdelsförvaltningarna Skärholmen och Älvsjö har en aktuell äldreboendeplan tagits fram för planperioden. Under de senaste åren har förändringar genomförts i regionen för att anpassa utbudet utifrån efterfrågan. Servicehus har byggts om till vård- och omsorgsboende samt omvandlats till seniorboende respektive trygghetsboende. Vid Trekantens servicehus pågår ombyggnation av lägenheternas badrum utifrån arbetsmiljökraven. Förvaltningens samlade bedömning är att utbudet av servicehus samt vård- och omsorgsboende tillgodoser behovet under de närmaste åren. Samtidigt finns risk för en överkapacitet av både vård- och omsorgsboende och servicehusboende i regionen. Under planperioden planeras inga nya boenden eller ombyggnationer av boenden, utifrån nu kända behov och förutsättningar. Den framtida planeringen för Fruängsgårdens servicehus är en fortsatt viktig fråga, där stadsdelsförvaltningen följer behov och efterfrågan.

Kvalitetsutveckling

Kvalitetsförbättringar har genomförts inom äldreomsorgens verksamheter bland annat genom olika samverkans- och utvecklingsprojekt, såsom Bättre Samverkan Bättre liv för en sammanhållen vårdkedja för de mest sjuka äldre samt projekt inom ramen för stimulansmedlen med fokus på kost och nutrition, förebyggande insatser och det sociala innehållet. Personalens kompetens har också ökat och samverkan mellan huvudmännen, organisationer och andra aktörer har utvecklats. Äldreomsorgen har ett välorganiserat anhörigstöd och ett brett utbud av olika aktiviteter för äldre i stadsdelen bland annat genom Seniorhälsans verksamhet.

Demensvården, vård i hemmet och vård i livets slutskede är fortsatt viktiga utvecklingsområden.

Förändringar

Under planperioden sker en del förändringar som kommer att påverka äldreomsorgens verksamhet på olika sätt. Nytt ersättningssystem för hemtjänst och för vård- och omsorgsboende som planeras till 2014, kan komma att innebära eventuella ökade resurser till äldreomsorgens verksamheter och ökade kostnader för beställarsidan.

Kvalitetsupphandlingarna för vård- och omsorgsboende återupptas, vilket kan komma att beröra Axelsbergs och Axbådens vård- och omsorgsboenden.

Stadens övertagande av hemsjukvården från landstinget som beräknas ske 2015 kommer att innebära stora förändringar och eventuellt ett ökat kvarboende. Nya och större krav kan komma att ställas på hemtjänstutförarna att erbjuda hemtjänst och hemsjukvård. Verksamheten behöver utvecklas och det är viktigt att planera inför övertagandet.

Prioriteringar

Hemtjänsten

Hemtjänsten ska fortsätta att utvecklas för att möta äldre med särskilda behov. Syftet är att genom en trygg och säker omvårdnad öka den äldres möjligheter att bo kvar hemma.

Inom den kommunala hemtjänsten har en specialiserad hemtjänstgrupp startats som riktar sig till äldre med demenssjukdom. Personalen har särskild kompetens inom demensområdet och arbetar utifrån en helhetssyn där insatserna samordnas utifrån den äldres behov och önskemål och där samarbete med och stöd till närstående ingår.

Ett fortsatt prioriterat utvecklingsområde är en trygg vård och omsorg till de mest sjuka äldre som bor hemma. Stadsdelsförvaltningen har tillsammans med landstinget och andra vårdgivare under tre år bedrivit projektet/försöksverksamheten Bättre Samverkan Bättre Liv. Gemensamma rutiner har tagits fram i vården och omsorgen om de mest sjuka äldre som bor hemma. Det är angeläget att detta förbättringsarbete fortsätter och ges möjlighet att utvecklas.

Dagverksamheten

Dagverksamhet är en insats som kan bidra till att öka den äldres möjligheter att bo kvar hemma samt ge stöd och avlastning till anhöriga. Det är viktigt att verksamheten utvecklas och anpassas utifrån de äldres och de anhörigas behov och önskemål. Fler eftermiddagstider inom dagverksamhet kan komma att erbjudas, utifrån önskemål.

Kvalitetsarbetet

Enheternas kvalitetsarbete ska fortgå, där brukarundersökningar, synpunkter och uppföljningar ska tas tillvara för att utveckla och förbättra verksamheten. Prioriterade områden är social stimulans, att ge brukarna/boende en meningsfull vardag genom ökade möjligheter till utevistelser, trevliga måltider, gemenskap och aktiviteter. Dokumentationen och att brukaren får sina beviljade insatser utförda enligt beslut och genomförandeplanen måste säkerställas. Arbetssätt och metoder utifrån de Nationella demensriktlinjerna, ska också vidareutvecklas.

Riskbedömningar för att förhindra fall, undernäring och trycksår är fortsatt prioriterat. Fallpreventionsarbetet ska särskilt vidareutvecklas.

Biståndshandläggningen ska vara rättssäker och av hög kvalitet. Beställarenheten äldre har fortsatt fokus på att ha en hög tillgänglighet för de äldre och deras anhöriga samt ge en tydlig och korrekt information.

Vård i livet slut

En värdig vård i livets slut med hög kvalitet är ett annat prioriterat område.

Utifrån stadens extra medel till boendeform för vård i livets slutskede vill Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning pröva en modell där färdigmöblerad korttidsplats för svårt sjuka äldre kan erbjudas på avdelning för permanenta platser på vård- och omsorgsboende med somatiskt inriktning. Om behov av vård- och omsorgsboende kvarstår under en längre tid kan den äldre erbjudas att bo kvar.

Kompetensutveckling

Utbildningsnivån är generellt sett hög inom äldreomsorgen, den är dock något längre inom hemtjänsten än inom vård- och omsorgsboende. Kompetensutveckling inom demensområdet är fortsatt prioriterat.

Kvalitetsuppföljning

För att säkerställa att de äldre får en god vård och omsorg är olika former av uppföljning på olika nivåer ett fortsatt prioriterat och viktigt förbättringsområde. Kvalitativa uppföljningsmodeller behöver utvecklas.

På individnivå är biståndshandläggarnas uppföljning viktig för att säkerställa att den enskilde får sina insatser utförda enligt beslut och genomförandeplanen.

Staden och stadsdelarna har både kommunala och privata utförare. Likställiga och gemensamma modeller för kontroll, verksamhets- och avtalsuppföljning behöver fortsätta att utvecklas och förbättras. Ansvarsfördelningen mellan central och lokal nivå i staden behöver förtydligas.

2.5 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

De senaste åren har antalet ärenden ökat markant inom området stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Ökningen beräknas fortsätta under planperioden.

Den största procentuella ökningen finns vad gäller barn och ungdomar med funktionsnedsättning, men även antalet vuxna med behov av insatser enligt LSS har ökat. I båda grupperna finns ett stort inslag av personer med neuropsykiatriska diagnoser. Ytterligare en stor grupp utgörs av personer som behöver insatser till följd av demens eller fysisk funktionsnedsättning som orsakats av långvarigt missbruk.

Ökningen av ärenden består också av barn med stora funktionsnedsättningar som fötts i eller flyttat in till stadsdelsområdet. Även vuxna med omfattande behov av insatser flyttar till de nybyggda och därmed tillgängliga bostäderna i området. Det medför en ökning av antalet personer med assistansersättning genom Försäkringskassan, vilket i sin tur ger ökade kostnader för förvaltningen i form av bland annat sjuklöner för personliga assistenter. Försäkringskassans ändrade praxis vad gäller bedömning av grundläggande behov gör att förvaltningen får finansiera kostsamma insatser för personer som tidigare hade assistansersättning.

Inflyttningen av personer med behov av insatser på grund av fysisk funktionsnedsättning bedöms fortsätta i takt med den omfattande nybyggnationen i stadsdelsområdet. Även antalet personer med neuropsykiatriska diagnoser

beräknas fortsätta att öka, eftersom fler genomgår utredningar och får diagnoser som berättigar dem till insatser enligt LSS.

Förvaltningen planerar att inrätta en ny grupp- eller servicebostad varje år i nybyggnationen i området. De behov som finns av bostäder med särskild service för yngre personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning är svåra att tillgodose, eftersom de saknas ekonomisk täckning för boenden med den typ av insatser som dessa personer efterfrågar.

De höga hyrorna i nyproduktionen medför också ökade kostnader för nämnden i form av kommunalt bostadsbidrag för handikappade (kbh). Det bidrag som den enskilde har rätt till blir ofta dubbelt så högt i de nya bostäderna jämfört med i de gamla.

För flera former av insatser syns en minskning av antalet aktuella klienter till följd av att ansvaret för insatserna förts över till äldreomsorgen när personerna fyllt 65 år. Insatserna för den enskilde fortsätter men finansieras i stället inom äldreomsorgen. Denna utveckling bedöms fortsätta under de kommande åren.

Efterfrågan på daglig verksamhet beräknas fortsätta, bland annat beroende på det ökande antalet neuropsykiatriska diagnoser. Efterfrågan ökar också till följd av att utbudet av dagliga verksamheter ändrats så att de attraherar andra grupper än tidigare, till exempel personer med lindrig utvecklingsstörning och personer med Aspergers syndrom.

Både inom daglig verksamhet och inom socialpsykiatri pågår ett arbete med att hjälpa brukare att komma ut i arbete, arbetsplatspraktik eller annan sysselsättning. I ett nyinlett samarbete mellan dagliga verksamheten Steget Framåt, Jobbtorg och Open Eyes görs en särskild satsning på att få personer i åldrarna 18-29 år ut i arbete.

Kostnaden för turbundna resor till och från daglig verksamhet för personer med utvecklingsstörning har ökat väsentligt och kommer att fortsätta ligga på en hög nivå. Kostnadsökningen beror på det nya avtal som staden slutit med taxibolagen samt att fler personer behöver insatsen.

För att klara verksamheten inom givna ekonomiska ramar fortsätter förvaltningen att strikt följa rättspraxis och stadens riktlinjer.

Prioriteringar

Fler bostäder behövs i staden för vuxna med funktionsnedsättning. Framst behövs bostäder för vissa grupper, till exempel personer med utvecklingsstörning och utagerande beteende, för vilka förvaltningen idag tvingas till kostsamma placeringar i andra kommuner. Fortsatt utbyggnad av bostäder behövs också för personer med Aspergers syndrom och autism. En del av dessa personer behöver även stöd i att komma vidare till eget boende.

Arbetet med att hjälpa personer med funktionsnedsättning till arbete, arbetsplatspraktik eller annan sysselsättning behöver fortsätta att utvecklas i

samarbete med jobbtorg, arbetsförmedling, staden och andra arbetsgivare med flera.

2.6 Individ och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Barn och ungdom

Antalet nya anmälningar om barn och ungdomar har ökat under de senaste åren och beräknas fortsätta att öka när ännu fler barnfamiljer flyttar in till området. Anmälningarna föranleder ett ökat antal utredningar om barn som far illa och ett i förlängningen ett ökat behov av insatser för barn, unga och deras familjer.

Ett av de områden där antalet utredningar beräknas öka är utredningar om vårdnad, boende och umgänge för barn vars föräldrar separerat och inte kan enas om hur de bäst ska ordna det för barnet. För att bland annat möta det behovet har en gemensam familjerättsenhet inrättats tillsammans med stadsdelsförvaltningarna Skärholmen och Älvsjö. Familjerätt Sydväst har tillgång till förvaltningens föräldrakoordinator, som är en särskild resurs till stöd barn i svåra vårdnadsstrider.

Förvaltningen satsar sedan fler år tillbaka på egenregistöd till utsatta barn och ungdomar i syfte att ge bättre stöd och minska kostnaderna för institutionsvård och köpt öppenvård. Bland insatserna finns till exempel familjebehandling, nätverksarbete och intensivstöd för att förebygga jourplaceringar och förstärkt familjehemsvård för ungdomar med stora vårdbehov. Utvecklingen av öppenvården fortsätter bland annat vad gäller att använda Signs of Safety i ärenden med barn i familjer där det förekommer våld.

Även om öppenvården byggts ut kvarstår behoven av omfattande och långvarig dygnetruntvård på institution för ungdomar med mycket komplicerade problem.

Även inom barn- och ungdomsenheten ses en ökning av behov av insatser till följd av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, framför allt vad gäller ungdomar. Enheten samarbetar därför med förvaltningens neuropsykiatriska stödteam.

För att klara verksamheten inom givna ekonomiska ramar fortsätter förvaltningen att strikt följa lagen och stadens riktlinjer.

Våld i nära relationer

Förvaltningens team mot våld i nära relationer fortsätter att ge och förmedla stöd till kvinnor och män som utsatts för eller utövat våld i nära relation samt att uppmärksamma behoven hos barnen i dessa familjer. Inriktningen för de kommande åren är att arbetet mot våld i nära relation ska bli en lika självklar del av socialtjänstens arbete som till exempel stöd till barn och unga eller till äldre personer. För detta krävs att medarbetare inom både individ- och familjeomsorg, äldreomsorg och stöd och service till personer med funktionsnedsättning får utöka sin kompetens genom att delta utbildningar på både bas- och specialistnivå. Ett område med särskilt behov av utvecklingsarbete är det som gäller misshandlade kvinnor med missbruksproblem.

Socialpsykiatri

Tendensen inom socialpsykiatri är att antalet personer med insatser minskar, men de som behöver insatser har en mer omfattande problematik än tidigare, till exempel i form av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, personlighetsstörningar och självskadebeteenden. En annan grupp för vilken det är svårt och arbetskrävande att hitta rätt insatser är personer som är föremål för rättspsykiatrisk vård. Förvaltningen samverkar med rättspsykiatri för att hitta bland annat lämpliga boenden för dessa personer.

Under 2013 öppnar förvaltningen ett socialpsykiatriskt profilboende med tio platser för personer som fyllt 55 år. Ett antal brukare som tidigare bott på HVB ute i landet kan då få bostad i stadsdelsområdet, vilket gör att förvaltningens kostnader för placeringar minskar. Av dem som bor kvar på HVB utanför Stockholmsområdet börjar många bli äldre, vilket innebär att kostnadsansvaret för dem övertas av äldreomsorgen.

För att motverka institutionalisering för unga som inte kan bo för sig själva på grund av komplicerad problematik behöver mellanboenden inrättas i samverkan med landstinget.

Inom socialpsykiatri kommer arbetet att fortsätta med att hjälpa brukare att komma ut i arbete, arbetsplatspraktik eller annan sysselsättning. Brukarna kan till exempel söka praktikplats via IPS projektet (Individual Placement Support). Samarbete sker också med EU-projektet Alfa som informerar och vägleder personer med psykisk funktionsnedsättning om sysselsättning, studier, praktik och arbete.

För att klara verksamheten inom givna ekonomiska ramar fortsätter förvaltningen att strikt följa lagen och stadens riktlinjer.

Vuxenvård

Vid stadens senaste inventering hade förvaltningen det högsta antalet inrapporterade personer med missbruksproblem bland samtliga stadsdelsnämnder. Förvaltningen var en av två förvaltningar i staden som noterade en ökning av antalet aktuella personer med missbruksproblem. Bland dem som ansöker om bistånd ökar andelen klienter som har komplexa behov på grund av diagnosticerad samsjuklighet med både missbruk och psykiatrisk eller neuropsykiatrisk diagnos. Samsjukligheten får konsekvenser för bedömningen av personernas vårdbehov och för vilka insatser som behövs. Förvaltningen samarbetar med landstinget för att förbättra insatserna för dessa personer.

Insatser i egen regi prioriteras även för vuxna med missbruksproblem. Även i fortsättningen bedöms dock ett antal personer varje år behöva insatser i slutenvård, några av dem i form av tvångsvård, vilket är mycket kostsamt för förvaltningen.

Ungefär hälften av vuxnenhetens klienter betraktas som hemlösa enligt stadens definition av begreppet. Bland dem finns ett antal personer med svår

samsjuklighet som flyttar runt mellan härbärgen. Dessa personer skulle behöva mer ordnat boende på mindre enheter med tillgång till personal och högre tolerans för avvikande beteende.

Andra klienter klarar eget boende men tvingas bo kvar i tillfälliga boenden och på institution längre än nödvändigt på grund av situationen på bostadsmarknaden och höga krav från hyresvärdarna. Problemen bedöms kvarstå under de kommande åren, eftersom antalet hyresrätter minskat och de hyresrätter som byggs har mycket höga hyror.

Vuxenenheten och barn- och ungdomsenheten planerar ett samarbete kring föräldrar med missbruk. Till en början ska samarbetet bestå i att vuxenenheten gör missbruksutredning på remiss från barn- och ungdomsenheten, men på sikt ska samarbetet kunna leda till att insatser görs parallellt för barn och föräldrar.

För att klara verksamheten inom givna ekonomiska ramar fortsätter förvaltningen att strikt följa lagen och stadens riktlinjer.

Prioriteringar:

Fortsatt satsning på egna öppenvårdsinsatser för barn och ungdomar.

Fortsatt satsning på egna öppenvårdsinsatser och stödboende i egen regi för vuxna med missbruksproblem.

Utveckling av samarbetet med landstinget om personer med samsjuklighet och/eller med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

2.7 Stadsmiljöverksamhet

Stadsdelsnämnden fortsätter att bidra till en effektiv planprocess genom förvaltningens tidiga delaktighet i de planprocesser som berör stadsdelsområdet. Trygghets- och tillgänglighetsaspekten beaktas vid alla plansamråd samt vid nya projekt som berör stadsdelen som till exempel vid anläggning av nya parker, gång- och cykelvägar.

Fokus på städning av parker för att skapa attraktivare och tryggare parkmiljöer fortsätter. Utvecklingen och upprustning av parker för att möta kommande behov i ett snabbt växande stadsdelsområde kommer att fortgå. Förvaltningen har ansökt om parkinvesteringsmedel för upprustning av Aspuddsparken och beviljats medel för framtagande av program under 2013 samt föreslagen tilldelning av medel under 2014 och 2015.

2.8 Ekonomiskt bistånd

Antalet bidragshushåll i stadsdelsområdet har varit tämligen konstant under de senaste fem åren samtidigt som inflyttningen till området har varit hög. Andelen bidragstagare av befolkningen har därmed minskat och är nu bland de lägsta i staden. Denna utveckling förväntas fortsätta eftersom de bostäder som byggs i området huvudsakligen är bostadsrätter och hyresrätter med boendekostnader som personer med svag ekonomi inte klarar. En ökning av antalet personer som

behöver ekonomiskt bistånd kan dock ske omkring år 2015 när utbyggnaden av Västertorps hotellhem beräknas vara klar. Hotellhemmet får då ca 200 nya lägenheter för genomgångsboende.

Nästan hälften av de bidragsberoende är nu personer med arbetslöshet som försörjningshinder, vilket kan vara tecken på att färre arbetslösa får ersättning från a-kassa. En annan stor grupp utgörs av personer som varit sjukskrivna utan sjukpenning därför att deras sjukpenningdagar är slut eller därför att de aldrig haft någon sjukpenninggrundande inkomst. Ekonomiskt bistånd betalas i många fall ut istället för arbetslöshetsersättning eller sjukpenning.

Ungefär en tredjedel av de bidragssökande utgörs av personer med social-medicenska försörjningshinder. De flesta i denna grupp är eller har varit aktuella på förvaltningens vuxenenhet och står långt från den öppna arbetsmarknaden.

Under 2013 inrättas ytterligare en anställning som biträdande enhetschef vid enheten för ekonomiskt bistånd i syfte att en av dem för att en av de två ska ansvara särskilt för arbetet med att hjälpa bidragstagare till annan försörjning. En viktig del i detta kommer att bestå i att implementera stadens nya bedömningsinstrument för initial respektive fördjupad bedömning. I arbetet ingår också att erbjuda insatser för personer som behöver något ”före Jobbtorg Resurs”, till exempel utredning av arbetsförmåga, arbetsträning eller kontakt med förtroendeläkare. I vissa fall kan insatser behöva köpas in från andra utförare.

För att klara verksamheten inom givna ekonomiska ramar fortsätter förvaltningen att strikt följa lagen och stadens riktlinjer.

Prioriteringar

- Förvaltningen fortsätter att arbeta aktivt med att stödja den enskilde till att undanröja eventuella arbetshinder och hitta egen försörjning.
- Uppföljningarna på individnivå ska utvecklas.

2.9 Arbetsmarknadsåtgärder

Sedan några år tillbaka ligger ansvaret för stadens arbetsmarknadsinsatser huvudsakligen hos arbetsmarknadsförvaltningen. Stadsdelsförvaltningarna har för närvarande endast ansvar för ett antal platser inom offentligt skyddade arbeten (OSA). I en statlig utredning föreslås att OSA ska läggas samman med lönebidragsanställningar och andra särskilda anställningsformer. Vad detta innebär för förvaltningen är för närvarande oklart.

Prioriteringar

- Samarbete med Jobbtorg och Jobbtorg Resurs om insatser för att få bidragssökande till arbete eller annan egen försörjning.

Förvaltningen hoppas under planeringsperioden kunna ta del av medel från Vision Söderort för en fortsatt utökad satsning på feriearbete för ungdomar.

2.10 Övrigt

Nämnd- och förvaltningsadministration

Kostnadsutvecklingen under planperioden är svår att bedöma eftersom så stor andel utgörs av köpta tjänster. IT-kostnaderna bedöms öka under planperioden genom ökade volymer och genom att tjänsterna blir mer komplexa. Även kostnaderna för övriga köpta tjänster bedöms öka under perioden. På lång sikt bör kostnaderna i verksamheterna minska till följd av effektiviseringar som utvecklingen av nya tjänster och IT-stöd ger. Det är emellertid svårt att se när i tiden kostnaderna kan minska. Antalet anställda i förvaltningens gemensamma administration har minskat och det är inte sannolikt att en fortsatt minskning kan ske under planperioden som motsvarar de effektiviseringar som måste göras.

Förvaltningen utvecklar fortlöpande miljöarbetet, fokus för den kommande treårsperioden är utbyte av nämndens samtliga fordon till elbilar, utsortering av matavfall samt minskad elförbrukning. En miljöhandlingsplan har tagits fram som kommer ligga till grund för nämndens miljöarbete.

Tillgänglighetsarbetet kommer att anpassas utifrån stadens nya program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Genom lokala Brå:s olika arbetsgrupper sker fortlöpande samarbete med polis, social omsorg, förskola och skola. Formerna för samarbetet i de olika grupperna är efter flera år inarbetat och välfungerande. Under planperioden kommer arbetet fortsätta att ske på samma sätt, eventuellt med vissa variationer utifrån rådande situation vad gäller platser, åtgärder och aktörer.

Information och utbildningar inom barnsäkerhet, brandskydd, risk och säkerhet samt IT säkerhet genomförs fortlöpande. Förvaltningen fortsätter att arbeta kontinuerligt för att upprätthålla en god kunskapsnivå och medvetenhet på enheterna inom dessa områden. Arbetet med att ta fram rutiner för verksamheternas incidentrapportering fortsätter.

3. Sammanfattande ekonomisk analys

Ekonomiska bedömningar

Nettokostnaderna har ökat med 23,2 mnkr från bokslut 2012 till verksamhetsplan 2013 för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd. Ökningen beror i huvudsak på ökade ersättningsnivåer inom förskoleverksamhet och stöd och service till personer med funktionsnedsättning samt hemtjänst inom äldreomsorgen. Till plan för 2014 och 2015 minskar nettokostnaderna marginellt inom äldreomsorg. Det minskade nettokostnaderna beror på volymminskningar inom äldreomsorgen genom ett förväntat minskat antal äldre över 80 år.

Utifrån bedömd pris- och lönenivå 2013 beräknas förutom prestations- och volymförändringar ökade kostnader för tomma servicehuslägenheter. Ökningen av de tomma servicehuslägenheterna är en följd av fortsatt minskad efterfrågan genom de demografiska förändringarna som gör att antalet äldre över 80 år minskar.

Enligt befolkningsprognosen beräknas antalet barn boende inom Hägersten-Liljeholmen i åldrarna 1-5 år öka från 6 354 barn år 2013, till 6 603 år 2014, till 6 718 barn år 2015 och till 6 761 barn år 2016. Den stora utbyggnaden av förskoleverksamheten fortsätter därför och medför kostnadsökningar då nya lokaler får allt högre kostnader jämfört med befintliga lokaler.

Individ- och familjeomsorg och ekonomiskt bistånd har kostnaderna legat högre än budget för 2012 och det beräknas gälla även under planperioden för individ- och familjeomsorg.

Även IT-kostnaderna bedöms öka under planperioden genom ökade volymer och genom att tjänsterna blir mer komplexa.

Pris- och löneökningar beräknas till ca 40 mnkr per år under planperioden. Detta medför krav på effektiviseringsåtgärder med motsvarande belopp om pris- och lönekompensation inte medges. Effektiviseringarna består bland annat av fortsatt minskning av gemensam administration, fortsatt utveckling av e-tjänster samt minskade sjukfrånvaro. Minskningen av administrationskostnaderna försvåras emellertid av ökade IT-kostnader. Tidigare har underskotten inom social omsorg täckts av överskott inom främst förskoleverksamhet. Detta bedöms inte kunna ske under planperioden till följd av ökade lokalkostnader för nyproducerade förskolelokaler.

3.1 Drift

Ekonomi 2012 och 2013

Bokslutet för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd 2012 visade, efter resultatdispositioner, ett överskott med 0,1 mnkr jämfört med budget. I verksamhetsplanen 2013 beräknas nettokostnaderna öka med 23,2 mnkr jämfört med bokslut 2012. Jämfört med verksamhetsplanen 2012 beräknas nettokostnaderna öka med 86,8 mnkr. Ökningen beror huvudsakligen på prestationsförändringar och höjda ersättningsnivåer inom förskoleverksamheten samt äldreomsorgens hemtjänst och vård- och omsorgsboende.

Ekonomi under planperioden

Budgeten minskar enligt kommunfullmäktiges plan med totalt 0,7 mnkr mellan 2013 och 2015. Prestationsförändringar ingår ej. Det minskade nettokostnaderna bedöms bero på volymminskningar inom äldreomsorgen genom ett minskat antal äldre över 80 år.

Kostnadsökningarna för planperioden beräknas överstiga kommunfullmäktiges plan med ca 40 mnkr per år för bland annat lönekostnadsökningar och övriga kostnadsökningar.

Kostnaderna för de nya förskolelokalerna i samband med den stora utbyggnaden blir betydligt högre än befintliga lokaler. Även kapitalkostnaderna beräknas öka genom ökade investeringsutgifter för inventarier med mera.

Behovet av servicehusboende bedöms fortsätta att minska under planperioden till följd av demografiska förändringar med ett förväntat minskat antal äldre över 80 år. Efterfrågan på seniorboenden och trygghetsboenden bedöms öka under planperioden.

Förebyggande insatser, samverkan med landstinget och en alltmer utvecklad hemtjänst, som kan tillgodose varje brukares individuella och specifika minskar också behovet av servicehusboende.

Genom den stora nyproduktionen av bostäder med hög tillgänglighet beräknas antalet personer med insatser enligt LSS och LASS öka under perioden. Möjligheterna att täcka kostnadsökningarna genom överskott inom främst förskoleverksamheten bedöms inte längre kunna ske på grund av kostnadsökningar även där.

Det finns också en osäkerhet om konjunkturläget och utvecklingen av kostnaderna för ekonomiskt bistånd. Tvärtemot tidigare prognoser om minskat behov av ekonomiskt bistånd har antalet bidragshushåll i stadsdelsområdet varit tämligen konstant med ca 500 per månad under de senaste fem åren. Inflyttningen till området har varit hög. Samtidigt har andelen bidragstagare av befolkningen minskat och är nu bland de lägsta i staden. Denna utveckling förväntas fortsätta eftersom de bostäder som byggs i området huvudsakligen är bostadsrätter och hyresrätter med boendekostnader som personer med svag ekonomi inte klarar. En ökning av antalet personer som behöver ekonomiskt bistånd kan dock ske omkring år 2015 när utbyggnaden av Västertorps hotellhem beräknas vara klar.

Kostnadsökningarna medför krav på effektiviseringar inom samtliga verksamheter. Arbetet inriktas på fortsatt minskning av sjukfrånvaron, effektivisering av administration och lokalutnyttjande samt att strikt följa lagar och stadens riktlinjer för olika biståndsbeslut.

3.2 Investeringar

Parker och grönområden

Stadsdelsförvaltningen har till trafikkontoret lämnat förslag till parkinvesteringar för perioden 2013-2016. Projekten har hämtats ur parkplanerna för Hägersten och Liljeholmen och prioriterats i följande ordning.

1. Aspudsparken, parkupprustning.
2. Svandammsparken, parkupprustning.
3. Kerstin Hesselgrens park, Parkleken "Vippan" parkupprustning.
4. Enbacken, parkupprustning.
5. Parkplan H-L sdf NY

Trafikkontoret gör en bedömning av stadsdelarnas önskemål och tar fram ett förslag på fördelning av ekonomiska medel. Totalt fördelas 56,6 mnkr under

planperioden. Slutgiltiga beslut tas av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i samband med beslut om budget för 2014.

Investeringar i maskiner och inventarier

Utgifterna för investeringar i maskiner och inventarier i nämndens verksamheter prognostiseras till 7,5 mnkr per år från och med 2012 och under hela planperioden. Stadsdelsnämndens omfattande utbyggnad av förskolor kan innebära att en begäran om ökad investeringsram kan behövas något år. Kapitalkostnaderna finansieras inom tilldelad budgetram.

3.3 Betydande projekt som inte är investeringar

Nämnden beräknar inte ha några betydande projekt som inte är investeringar under planperioden.

4. Övriga redovisningar

Kompetensutveckling

Samtliga medarbetare erbjuds en individuell utvecklingsplan med inventering av kompetens och fortbildning som fortlöpande uppdateras. Chefer på alla nivåer i organisationen ges individuell återkoppling på sitt ledarskap utifrån medarbetarenkäten. Att utveckla det kommunikativa och hälsofrämjande ledarskapet är prioriterat.

5. Lokalförsörjningsplan

Nämnderna ska årligen ta fram en lokalförsörjningsplan för att ge en samlad bild av stadens lokalförsörjning.

5.1 Inledning

Hägersten och Liljeholmen är ett expansivt område med omfattande nybyggnation av bostäder och med hög nativitet. Under perioden 2013-2016 kommer upp till drygt 5 900 bostäder att färdigställas för inflyttning, främst i Årstadal och Liljeholmen, området runt Telefonplan och Gyllene Ratten området i Fruängen. Ytterligare drygt 1 400 nya bostäder planeras bli inflyttningsklara under 2017. Det är viktigt att stadsdelsförvaltningen i tidiga skeden arbetar tillsammans med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret i samband med nya detaljplaner med utökad bostadsbebyggelse, för att kunna möta de kommande behoven av service. Enligt SWECO:s senaste befolkningsprognos kommer befolkningen i stadsdelen att öka med ca 8 300 personer mellan 2013 och 2016.

5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra faktorer som förändrar behovet av lokaler

Se vidare under punkten 5.4

5.3 Kapacitet

Se vidare under punkten 5.4

5.4 Förändringar i lokalbeståndet

5.4.1 Förskola

Enligt stadsdelsförvaltningens prognosverktyg med den senaste befolkningsprognosen uppdaterad med byggherrarnas tidplaner för bostadsbyggnation, kommer antalet förskolebarn att öka med runt 1040 barn under perioden 2013 till 2016. Stadsdelsförvaltningen planerar för 92 nya förskoleavdelningar under åren 2013-2016. Om alla dessa platser kommer att färdigställas under perioden är osäkert då det är beroende på när bostadshus färdigställs. Tidplanerna för de nya förskolorna är inte heller synkroniserade med underlaget för befolkningsprognosen. De nya förskolorna är inrymda både i entréplan i nya bostadsfastigheter och i fristående byggnader.

Under samma period kommer 22 förskoleavdelningar att avvecklas. En anledning till att förskoleplatser försvinner är att befintliga förskolebyggnader måste rivas alternativt genomgå omfattande renovering där det inte är möjligt att använda lokalerna under ombyggnadsperioden. Vid mer omfattande till- och ombyggnader av befintliga förskolor, behöver förskoleverksamheten evakueras till alternativa lokaler. Dessa tidsbegränsade evakueringslösningar är också medräknade i antalet tillkommande och så småningom avvecklade förskoleplatser. Tidsbegränsade bygglov för förskolepaviljonger kan förlängas till maximalt tio år. När tidsbegränsade bygglov löper ut måste paviljongen avvecklas alternativt att detaljplanen arbetas om så att bygglovets kan bli permanent.

Stadsdelsförvaltningens planerade utökning (utbyggnad minus avveckling) av antalet förskoleplatser under åren 2013-2016 blir därmed 980 platser. Antalet platser beräknas utifrån en utökning med 70 nya förskoleavdelningar färdigställs med plats vid uppstarten för 14 barn/avdelning. Oftast är det små barn i åldrar 1-2 år som står i kö till nyöppnade förskolor. Ytterligare förskoleprojekt planeras för färdigställande under år 2017-2018. En utökad lägesrapport över stadsdelsförvaltningens planering för förskoleutbyggnad kommer att presenteras för stadsdelsnämnden i ett separat ärende under våren 2013. Den planerade utbyggnaden av förskoleplatser 2013-2016 beräknas innebära ökade hyreskostnader på drygt 34,6 mnkr. Med den omfattande utbyggnaden av förskoleplatser som sker i stadsdelen är det av yttersta vikt att hålla nere hyreskostnaden per plats så långt det är möjligt. Förvaltningen anser sig ha metoder för att hålla hyreskostnaderna på en rimlig nivå för tillfället. Förändringar i regelverk, avtal eller av byggkostnaderna kan komma att ändra detta.

Nedan presenteras de projekt som stadsdelsförvaltningen arbetar för färdigställande under 2013-2016.

Färdigställda och planerade förskoleprojekt 2013

Område	Förskola	Adress	Avd
Hägerstensåsen	Mellanberget	Personnevägen 91-93	+ 5
Liljeholmen	Pytsen	Nybohovsbacken 57 - del av Nybohovsskolan	+ 1
Årstadal	Sjötorget	Marieviksgatan 47	+ 4
Årstadal	Svängen	Sjöviksbacken 39	+ 5
Årstadal	Årstaberget	Årsta skogsväg 3	+ 2
Örnsberg	Instrumentet	Instrumentvägen 32	+ 4
Midsommarkransen	Ej namngiven	Majstångsvägen 6	+ 11
Telefonplan	Mikrofonen	Mikrofonvägen/ Svarstolsvägen	+ 6
Västertorp rivning	Vasan	Vasaloppsvägen 110-112	- 5
Västertorp	Vasan	Evakueringslokal	+ 4
Nya avdelningar			+ 42 avdelningar
Avvecklade avdelningar			-5 avdelningar
Utökning minus avveckling totalt 2013			utökning + 37 avdelningar

Förskolan Uddens huvudbyggnad kommer att tömmas under hösten 2013 - våren 2014 när byggnaden ska rustas upp. Stadsdelsförvaltningen planerar för att förskoleverksamheten ska evakueras till de nya förskolelokalerna på Majstångsvägen 6 under perioden för upprustning.

Privata anordnares projekt under 2013:

Pysslingen: Borrvägen 3-5, kv. Smältrullen 7, Västberga

Planerade förskoleprojekt 2014

Område	Förskola	Adress	Avd
Midsommarkransen	Ej namngiven	Kransbindarvägen	+ 5
Nya avdelningar			+ 5 avdelningar
Avvecklade avdelningar			Ingen avveckling
Utökning minus avveckling totalt 2014			utökning + 5 avdelningar

Privata anordnares projekt under 2014:

Stadsdelsförvaltningen känner inte till några projekt.

Planerade förskoleprojekt 2015

Område	Förskola	Adress	Avd
Aspudden	Grågåsen	Erik Segersälls väg 24	+ 5
Liljeholmen	Ej namngiven	Nybohovsbacken	+ 8
Liljeholmen	Ej namngiven	Liljeholmsvägen 32	+ 8
Västertorp	Vasan	Vasaloppsvägen 110-112 (återflytt)	+ 4
Årstadal	Ej namngiven	Förmansvägen (kv. Golvläggaren)	+ 4
Nya avdelningar			+ 29 avdelningar
Avvecklade avdelningar			Ingen avveckling
Utökning minus avveckling totalt 2015			utökning + 29 avdelningar

Förskolan Årstaberget med 14 avdelningar kommer att avvecklas under 2015 eller 2016. Stadsdelsförvaltningen arbetar med planering för flytt av verksamheten till ersättningslokaler.

Evakueringslokalerna som tomställs när förskolan Vasan flyttar tillbaka till sina nya lokaler kommer eventuellt att användas för evakuering under perioder av upprustning av befintliga förskolor i Västertorp.

Privata anordnares projekt under 2015:

Pysslingen: Emilia Fogelklous gata/Barbro Alving's gata, kv. Tältlägret 5, Fruängen

Planerade förskoleprojekt 2016

Område	Förskola	Adress	Avd
Aspudden rivning	Flyttfågeln	Stenkilsgatan 7	-5
Gröndal	Ej namngiven	Bryggvägen (kv Storseglet)	+ 4
Hägerstensåsen	Ej namngiven	Valutavägen (kv Skattsedeln)	+ 4
Midsommarkransen rivning	Brandstegen	Höstgatan 14 A-B	-8
Midsommarkransen rivning	Skogsglantan	Fastlagsvägen 68	-4
Telefonplan	Ej namngiven	Mobilgatan (kv Telefonstolpen)	+ 4
Årstadal	Ej namngiven	Sjövikshöjden etapp 6	+ 4
Nya avdelningar			+ 16 avdelningar
Avvecklade avdelningar			-17 avdelningar
Utökning minus avveckling totalt 2016			utökning (minskning) - 1 avdelningar

Förskolan Solbacken på Personnevägen 78 har idag åtta avdelningar. Arbetet kommer inom kort att påbörjas med en ny detaljplan för två förskolebyggnader med åtta plus åtta avdelningar på en utökad tomt för förskoleverksamhet. Förskolan Mellanbergets två paviljonger kommer att avvecklas i samband med att de nya byggnaderna på Personnevägen 78 står klara för inflyttning preliminärt under 2016.

Förskolan Flyttfågels båda paviljongbyggnader kommer att ersättas med en permanent byggnad. Förskolan Skogsgläntans annexpaviljong kommer även den att ersättas med en permanent byggnad.

Privata anordnares projekt under 2016:

Pysslingen: Kamrerarvägen, kv. Sparbanksboken, Hägerstensåsen

Stadsdelsnämnden har stora problem att finna mark för både permanenta och tillfälliga förskolebyggnader i samband med bostadsförtätningen. Det är inte ändamålsenligt att enbart utöka antalet förskoleplatser i permanenta lokaler. En avvägd blandning med tillfälliga lokaler som kan avvecklas parallellt med att antalet förskolebarn kommer att minska i antal i de bostadsförtätade områdena, är mer flexibelt för att inte drabbas av ett framtida överskott på lokaler med betungande tomgångskostnader.

5.4.2 Social omsorg

Stadsdelsnämnderna har i uppdrag av kommunfullmäktige att öka antalet grupp- och servicebostäder för personer med funktionsnedsättning i staden då behovet är omfattande. Förvaltningen undersöker alltid möjligheterna att inrätta nya grupp- och servicebostäder i samband med nybyggnation i stadsdelsområdet.

Förvaltningens ambition är att bygga ut med en gruppboende eller serviceboende om året. En gruppboende inom socialpsykiatri med inriktning för brukare över 55 år kommer att färdigställas under juni 2013. Gruppboendet, som ligger i en del av Trekantens servicehus, kommer att omfatta tio lägenheter. En gruppboende för fem boende i området Gyllene Ratten i Fruängen öppnar i november 2013, viss osäkerhet råder kring när fastigheten är färdigbyggd. Sju servicebostäder på Främlingsvägen i Midsommarkransen öppnar 2014. En serviceboende färdigställs i kvarteret Golvläggaren med sju lägenheter under 2015. Förvaltningen arbetar med att hitta lämpliga objekt för servicebostäder eller gruppboende som kan stå klara 2016.

En ny byggnad kommer att byggas i Sannadalsparken för ungdomsgårdsverksamhet kvällstid och för kompletterande verksamhet under dagtid. Byggnaden kommer att stå klar runt årsskiftet 2013/2014. Den befintliga byggnaden har rivits. Avtal för den nya byggnaden kommer att tecknas med fastighetskontoret i enlighet med stadens principer för självkostnad.

Stadsdelsnämnden arbetar aktivt för att möta behovet av tränings- och försökslägenheter. Tyvärr är det svårt att finna tillräckligt många lägenheter för att matcha behovet.

5.4.3 Äldreomsorg

Trekantens servicehuslägenheter byggs om då Arbetsmiljöverket inte godkände utformningen av hygienutrymmena. Ombyggnaden kommer att vara klar under april-maj 2013.

5.4.4 Administration

Familjerätten, som drivs gemensamt av Skärholmens, Älvsjös och Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltningar, flyttade till Telefonvägen 30 under mars 2013. Flytten medförde att 14 nya arbetsplatser hyrdes in på plan 8 i samma byggnad som övriga administrationslokaler för stadsdelsförvaltningen. Inga ytterligare förändringar inom stadsdelsnämndens administrativa lokaler är planerade.

5.5 Kostnadsutveckling

Stadsdelsnämndens kostnader för lokaler ökar med anledning av den höga utbyggnadstakten av service, som exempelvis barnomsorg och bostäder för funktionshindrade inom de geografiska nybyggnadsområdena. Nämnden arbetar aktivt med att finna kostnadseffektiva lösningar inom nybyggnadsprojekt.

Stimulansbidrag för utbyggnad av förskoleplatser och boende för personer med funktionsnedsättning, är väsentliga för att hålla nere de initiala hyresnivåerna för nybyggda verksamhetslokaler och omsorgsbostäder. Under 2013 kommer stadsdelsnämnden att ansöka om 14,4 mnkr i stimulansbidrag för utbyggnad av förskoleplatser. Stimulansbidrag för utbyggnad av grupp- och servicebostäder kommer att sökas om 3,2 mnkr år 2013.

Stadsdelsförvaltningen har haft en omfattande utbyggnad av antalet förskoleplatser sedan sammanslagningen av stadsdelarna Hägersten och Liljeholmen 2007. En jämförelse mellan de förskolor som har blivit färdigställda som nybyggda eller om- eller tillbyggda med de förskolor som har funnits oförändrade sedan före år 2007, visar tydligt att nya förskolor byggs med större kapacitet och tyvärr till en högre hyreskostnad per barn och år trots intensivt arbete att hitta kostnadseffektiva lösningar. Nya förskolor blir mer yteffektiva än de äldre förskolorna, då fler avdelningar delar på exempelvis personalutrymmen och kök.

Från och med den 1 januari 2013 gäller det nya ramavtalet med Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB, där elabonnemang och elnät har överförs till SISAB och ersätts av stadsdelsförvaltningen som hyresgäst genom ett hyrestillägg. Det nya ramavtalet har även inneburit att lägsta nivån årshyra per kvadratmeter har höjts till en miniminivå på 937 kronor.

Hägersten-Liljeholmen	Stadsdelen totalt	Förskolor byggda före 2007		Förskolor byggda eller utökade 2007-2013	
Antal förskolor	65 st	32 st	49 %	33 st	51 %
Årshyra (netto)	87 818 523 kr	25 751 096 kr	29 %	62 067 427 kr	71 %
Lokalyta	47 477 kvm	20 375 kvm	43 %	27 102 kvm	57 %
Antal inskrivna barn	4562 barn	1861 barn	41 %	2701 barn	59 %
Årshyra/kvm	1850 kr/kvm	1264 kr/kvm		2290 kr/kvm	
Årshyra/barn	19 250 kr/barn	13 837 kr/barn		22 979 kr/barn	
Lokalyta/barn	10,4 kvm/barn	10,9 kvm/barn		10,0 kvm/barn	

Uppgifterna i jämförelsen avser kommunala förskolor inom Hägersten-Liljeholmen avlästa den 31 januari 2013. Årshyran avser avtalad hyra utan avdrag för ersättning för hög hyra.

Den omfattande utbyggnaden av förskoleplatser för att matcha ökad efterfrågan i samband med pågående bostadsförtätning, leder till att förskolans ekonomi blir allt mer ansträngd för varje år då andelen nya förskolor nu överstiger 50 procent av det totala antalet förskolor. Årshyran per barn för nyare förskolor ligger på 22 979 kronor jämfört med en årshyra per barn på 13 837 kronor för det äldre förskolebeståndet.

Flera av de äldre förskolorna är i behov av omfattande upprustning, vilket kommer att medföra att hyreskostnaderna kommer att öka även för de äldre byggnaderna med tillkommande hyrestillägg.

5.6 Effektiviseringsmöjligheter

Effektiviseringsmöjligheter avseende stadens administrativa lokaler

Förvaltningen har en renodlad administrativ lokal på Telefonvägen 30. Där sitter administration, myndighetsutövning och beställarenheter. Förvaltningskontoret har idag 169 arbetsplatser på 4 600 kvadratmeter. Hyran för 2013 är 7 494 200 kronor exklusive moms. Hyreskontraktet löper ut 30 september 2014.

Förvaltningen ser kontinuerligt över lokalerna för att de ska vara fullt utnyttjade och flyttar arbetsplatser mellan förvaltningskontoret och övriga verksamhetslokaler. Trots att Hägersten-Liljeholmen är en starkt växande stadsdel, finns det inte några planer på att de administrativa lokalerna ska utökas.

5.7 Övrigt

Bilagor

- 01 bilaga Stadsledningskontorets blanketter förv. underlag 2014 sdn22